

1 Įrodinėjimo pareiga

1.1 Kokios yra įrodinėjimo pareigos paskirstymo taisyklės?

Pagal Civilinį kodeksą (pranc. *Code civil*) asmuo, siekiantis, kad būtų įvykdyta prievolė, privalo įrodyti jos buvimą. Ir atvirkščiai, asmuo, pageidaujantis būti atleistas nuo prievolės vykdymo, turi pagrįsti prievolės išnykimą.

Taigi, kiekviena iš bylos šalių iš esmės turi pateikti savo nurodomų faktų įrodymus. Pavyzdžiui, Civilinio proceso kodekso (pranc. *Code de procédure civile*) 9 straipsnyje nurodyta: „kiekviena šalis pagal teisės aktus turi įrodyti faktus, reikalingus, kad jos ieškinyš būtų patenkintas“.

1.2 Ar yra normų, atleidžiančių nuo pareigos įrodyti tam tikrus faktus? Kokiais atvejais? Ar galima tam tikrą teisinę prielaidą paneigti pateikiant įrodymus?

Tam tikrais atvejais taikomos prezumpcijos, pagal kurias atleidžiama nuo pareigos įrodyti faktą, kurį yra neįmanoma arba sudėtinga nustatyti.

Kitais atvejais, asmeniui taikoma prievolė įrodyti nurodomo fakto buvimą pagal teises prezumpcijas perkeliama kitai šaliai. Dažniausiai prezumpcijos vadinamos paprastosiomis: jas galima nuginčyti pateiktais įrodymais. Pavyzdžiui, jeigu vaikas gimsta sutuoktiniams, preziumuojama, kad vaiko tėvas yra vaiko motinos vyras, tačiau galima pateikti ieškinį tėvystei nuginčyti.

Retesniais atvejais prezumpcijos pripažįstamos *juris et de jure*: šiuo atveju priešingi įrodymai yra neleistini.

1.3 Kiek teismas turi būti įsitikinęs tam tikro fakto egzistavimu, kad galėtų juo pagrįsti savo sprendimą?

Teismas savo sprendimą gali grįsti tik įrodytais arba nenuginčytais faktais.

2 Įrodymų rinkimas

2.1 Ar įrodymai visuomet renkami šalies prašymu, ar tam tikrais atvejais teisėjas įrodymus gali rinkti ir savo iniciatyva?

Pasirengimo nagrinėti bylą priemonės teisėjas gali skirti vienos iš šalių prašymu, tačiau teisėjas taip pat gali imtis iniciatyvos.

2.2 Jeigu šalies prašymas rinkti įrodymus patenkinamas, kokie veiksmai atliekami toliau?

Jeigu teisėjas vienos iš šalių prašymu skiria pasirengimo nagrinėti bylą priemonės, teismo kanceliarija informuoja paskirtą techninį darbuotoją apie jo užduoties pobūdį; tada pastarasis paragina šalį dalyvauti visuose vėlesniuose veiksmuose. Jeigu reikia gauti liudytojo eksperto parodymus, šis veiksmas atliekamas tik tada, kai atitinkama šalis perduoda teisėjo nurodytą pinigų sumą (įnašą), kuria garantuojamas ekspertui mokėtinas atlygis. Visos pasirengimo nagrinėti bylą priemonės atliekamos dalyvaujant šalims.

2.3 Kokiais atvejais teismas gali atmesti šalies prašymą gauti įrodymus?

Teisėjas gali nepatenkinti prašymo skirti pasirengimo nagrinėti bylą priemonės remdamasis tuo, kad šiomis priemonėmis šaliai, kuriai tenka prievolė įrodyti, būtų faktiškai atlyginama už neaktyvumą, arba remdamasis tuo, kad šios priemonės yra nereikalingos.

2.4 Kokios būna įrodinėjimo priemonės?

Prancūzijos civilinėje teisėje įrodinėjimo priemonės yra kelių rūšių. Teisinius faktus (pavyzdžiui, avariją) galima įrodinėti savo nuožiūra, taigi, įrodymai gali būti pateikiami bet kokiomis priemonėmis (dokumentais, liudytojų parodymais ir kt.). Teisinius veiksmus (sutartį, dovanojimą ir kt.) iš esmės privaloma įrodinėti rašytiniais įrodymais, tačiau teisės aktuose leidžiama taikyti išimtis (pavyzdžiui, išimtis teisės nuostatomis apibrėžtiems veiksams, susijusiems su mažesne negu tam tikro dydžio suma, arba jeigu rašytinio dokumento pateikti neįmanoma). Pažymėtina, kad tarp komercinės veiklos subjektų taikoma įrodinėjimo bet kokiomis priemonėmis taisyklė, net ir įrodinėjant teisinius veiksmus.

2.5 Kaip gaunami liudytojų parodymai? Ar ekspertų įrodymai gaunami kita tvarka? Kokia tvarka teikiami rašytiniai įrodymai ir eksperto išvados (nuomonės)?

Liudytojų parodymai gali būti renkami dviem skirtingomis formomis: žodžiu, atliekant tyrimo procedūrą, arba raštu, pateikiant pareiškimus, kuriuose turi būti laikomasi tam tikrų formalų reikalavimų. Rašytiniame pareiškime visų pirma turi būti nurodyta liudytojo tapatybė ir, jeigu taikytina, jo giminystės ryšiai arba santuokos, pavaldumo, bendradarbiavimo ryšiai ar bendri interesai su viena iš šalių. Pareiškime taip pat nurodoma, kad jis parengtas naudoti teismo procese ir kad jo autoriui žinoma, jog už melagingus parodymus gresia baudžiamosios sankcijos. Parodymus taip pat galima surinkti rašytinių patvirtinimų forma (tai yra teisėjo arba valstybės pareigūno parengti dokumentai, kuriuose išdėstyti kelių liudytojų pareiškimai dėl įrodytinų faktų.)

Eksperto išvada nuo liudytojo parodymų skiriasi tuo, kad tai yra pasirengimo nagrinėti bylą priemonė, kuria itin kompetentingam asmeniui pavedama pateikti vien techninę nuomonę po to, kai šalys paraginamos pateikti paaiškinimus. Ekspertas savo išvadą pateikia žodžiu arba raštu. Rašytinės išvados pateikiamos kaip ataskaita, kurioje visų pirma išdėstomos rašytinės šalių pastabos. Teisėjui eksperto išvada yra neprivaloma.

2.6 Ar tam tikros įrodinėjimo priemonės yra svaresnės už kitas?

Patvirtinto autentiškumo dokumentas, kurį valstybės pareigūnas (notaras, teismo antstolis) parengia eidamas savo pareigas, laikomas autentišku, nebent pateikiamas pareiškimas dėl klastotės.

Privatus susitarimas (be valstybės pareigūno dalyvavimo pačių šalių parengtas dokumentas tik su šalių parašais) laikomas autentišku, jeigu nėra priešingų įrodymų.

Liudytojo parodymai, kaip ir kitos įrodinėjimo priemonės, priklauso teisėjo diskrecijai.

2.7 Ar tam tikri faktai turi būti įrodyti tik tam tikromis įrodinėjimo priemonėmis?

Kaip nurodyta 2.4 punkte, rašytiniai įrodymai reikalingi siekiant parengti teisinį dokumentą, kurio vertė viršija 1 500 EUR. Priešingai, faktų įrodinėjimo forma yra neprivaloma.

2.8 Ar įstatyme nustatyta liudytojų pareiga duoti parodymus?

Kiekvienas asmuo privalo bendradarbiauti teismo procese, kad būtų nustatyta tiesa.

2.9 Kokiais atvejais jie gali atsisakyti duoti parodymus?

Asmenys, turintys informacijos, kurią jie gavo versdamiesi savo profesija ir kuriai taikoma profesinė paslaptis, privalo atsisakyti liudyti, o priešingu atveju jiems gali būti taikoma baudžiamoji sankcija. Be to, liudytojai gali selektyviai atsisakyti liudyti, jeigu jie gali įrodyti pagrįstą kliūtį (pavyzdžiui: nėra galimybės keliauti, liga, profesinės priežastys ir kt.). Šios kliūtis teisėtumą vertina teisėjas.

2.10 Ar atsisakęs liudyti asmuo gali būti nubaustas arba priverstas duoti parodymus?

Neatvykusiems ir be teisėtos priežasties atsisakiusiems duoti parodymus arba priimti priesaiką liudytojams gali būti nurodyta sumokėti iki 3 000 EUR civilinę baudą.

Taip pat pažymėtina, kad už priesaikos pažeidimą baudžiama kaip už nusikalstamą veiką.

2.11 Ar yra asmenų, iš kurių negali būti gaunami įrodymai?

Bet kuris asmuo gali būti išklaustas kaip liudytojas, išskyrus asmenis, kurie negali liudyti teisme, t. y. tuos, kurie yra diskvalifikuoti civiline tvarka (nepilnamečiai ir apsaugoti suaugusieji), arba tuos, kurie turi tam tikrą teistumą (atimamos civilinės teisės). Tačiau teisėjas, nenurodydamas jiems prisiekti, gali juos apklausti informaciniais tikslais. Be to, sutuoktinių palikuonys niekada negali būti apklausiami ar duoti parodymų santuokos nutraukimo arba gyvenimo skyrium patvirtinimo bylose.

2.12 Kokį vaidmenį atlieka teisėjas ir šalys apklausiant liudytoją? Kokiomis sąlygomis liudytoją galima apklausti per vaizdo konferenciją ar naudojant kitas technologijas?

Teisėjas atlieka liudytojų apklausą ir jiems pateikia klausimus. Dalyvaujančios šalys negali pertraukti liudytojų ar į juos kreiptis tiesiogiai, kad jiems nedarytų įtakos. Jeigu teisėjas mano, jog tai reikalinga, jis gali pateikti klausimus, kuriuos šalys pageidauja pateikti liudytojams.

Niekas neužkerta kelio teisėjui daryti pasirengimo nagrinėti bylą priemonių garso, vaizdo arba garso ir vaizdo įrašus, kai tai verčia daryti aplinkybės (pvz., geografinio nuotolio atveju).

3 Įrodymų vertinimas

3.1 Ar teismui priimant sprendimą taikomi apribojimai, jeigu šalis įrodymus gavo neteisėtai?

Teisėjas nepriima įrodymų, gautų apgaulingu būdu (naudojant slaptą kamerą, įrašant telefono pokalbį be kalbėtojo žinios ir kt.) arba gautų pažeidžiant privatumą.

3.2 Ar mano parodymai bus laikomi įrodymais, jeigu esu bylos šalis?

Bylos šalių pareiškimai neturi įrodymų statuso.

Susijusios nuorodos

[Svetainė Legifrance](#)

Paskutinis naujinimas: 14/11/2018

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teismo tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teismas, nei Europos Komisija neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.